

sonra Ebû Yahyâ Abdullah el-Kinderî'nin tahkikiyle de neşredilmiştir (Beyrut 1418/1997). 5. Zehebî, *Esmâ'ü men 'âşe şemânîne sene ba'de şeyhîhî ev ba'de semâ'ihî* (Beyrut 1418/1997). 6. Süyûtî, *Rîhu'n-nesrîn fîmen 'âşe mine's-şahâbe mi'e ve 'îşrîn* (Lahor, ts.).

İbn Hacer el-Askalânî, başta *el-İşâbe ve Lisânü'l-Mizân* olmak üzere bazı eserlerinde muammerün ile onların bir kısım rivayetlerinden söz etmiş, ayrıca *Kitâbü'l-Muammerîn* adıyla bir kitap yazdığını belirtmiştir (*el-İşâbe*, VI, 369). Bu eser muhtemelen müellifin *Kitâbü men câveze'l-mi'e* adını verdiği (a.g.e., VI, 395) çalışmasıdır. Ebû'l-Ferec İbnü'l-Cevzî'nin *A'mârü'l-a'yan*'ı ile (nşr. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî, Kahire 1414/1994) Ebû'l-Ferec el-İsfahânî'nin *Kitâbü'l-Eğâ-nî'sinde* de uzun ömürlü kişilerin hayatlarına dair bilgi verilmiş, G. H. A. Juynboll konuya dair bir makale yazmıştır (bk. bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-Arab, "amr" md.; Ebû Hâtim es-Sicistânî, *el-Muammerün ve'l-Veşâyâ* (nşr. Abdülümün'im Âmir), Kahire 1961, neşredenin girişi; İbn Bâbaveyh, *Kemâlü'd-dîn ve temâmü'n-ni'me* (nşr. Ali Ekber el-Gaffârî), Kum 1405, s. 555-576; Ebû Zekeriyâ İbn Mende, *Cüz' fîhi men 'âşe mi'e ve 'îşrine sene mine's-şahâbe* (nşr. Meşhûr Hasan Selmân), Beyrut 1412/1992, neşredenin girişi; Bedreddin İbn Cemâa, *el-Menhelü'r-revî fî muhtaşari 'ulümi'l-hadîşi'n-nebevî* (nşr. Muhyiddin Abdurrahman Ramazan), Dimaşk 1406/1986, s. 140-143; Zehebî, *Cüz' fîhi ehlü'l-mi'e* (nşr. Ebû Yahyâ Abdullah el-Kinderî), Beyrut 1418/1997, s. 31-43; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), VI, 369-395; Şemseddin es-Sehâvî, *Fethu'l-muğîs*, Beyrut 1399/1979, III, 333-335; M. Tayyib Okîç, *Bazı Hadis Meseleleri Üzerinde Tetkikler*, İstanbul 1959, s. 70-73; I. Goldziher, *Muslim Studies*, London 1971, II, 159-163; Ahmed M. Şâkir, *el-Bâ'îşü'l-haşîs* (nşr. Nâsirüddin el-Elbânî), Riyad 1417/1996, II, 653-655; M. Yaşar Kandemir, *Mevzû Hadisler*, İstanbul 1997, s. 71-74; G. H. A. Juynboll, "The Role of Mu'ammerün in the Early Development of the Isnâd", *WZKM, LXXXI* (1991), s. 155-175; a.mlf., "Mu'ammer", *EJ²* (İng.), VII, 258-259.

İBRAHİM HATİBOĞLU

MUAN'AN

(المعنن)

Senedinde "an" edâ sîgası bulunan hadis.

Sözlükte "an harfiyle rivayet etmek" anlamındaki an'ane fiilinden türetilmiş ism-i mef'ûl olan muan'an kelimesi terim olarak "senedinin herhangi bir yerinde 'an

fülân' (falandan nakledilmiştir) diye rivayet edilen hadis" demektir. Bir hadisi bu şekilde rivayet eden râviye muan'in denir.

An'ane, I. (VII.) yüzyıldan itibaren râvilerin birbirinden hadis nakledeken kullandıkları bir rivayet şeklidir. Özellikle tahdîs, ihbâr ve semâ gibi edâ sîgalarının henüz yaygınlaşmadığı ilk dönemlerde bir hocadan semâ yoluyla alınan hadislerin naklinde buna sıkça rastlanır (İbn Hacer el-Askalânî, *Tağlîku't-ta'lik*, II, 9). İmam Şâfiî, kendisinden önceki dönemlerde bu sîganın "semâ" anlamı dışında pek kullanılmadığını, ancak kendi devrinde ortaya çıkan müdellis bazı râvilerin buna farklı anlamlar yüklediğini söyler. Bu tarihlerden sonra "an" sîgasıyla yapılan nakiller etrafında ihtilâf belirmiş, "an"ın semâ anlamı ifade edip etmeyeceği ve içinde bu sîganın yer aldığı senedin muttasıl olup olmayacağı konusunda farklı görüşler ortaya çıkmıştır.

Ahmed b. Hanbel, Ali b. Medînî, Buhârî, Ebû Zür'a er-Râzî ve Ebû Hâtim er-Râzî başta olmak üzere III. (IX.) yüzyıl muhaddislerinin çoğuna göre "an" ile nakledilen rivayetin semâ yoluyla alınmış kabul edilmesi için senedde tedlîs bulunmamak şartıyla talebe ile hocanın en az bir defa görüşmüş olması gerekir. İmam Müslim ise talebe ile hocanın aynı yüzyılda yaşamış olmasını ve birbiriyle görüşme imkânının bulunmasını yeterli bulmaktadır. Sonradan gelen muhaddislerin çoğu râvinin sika olması, tedlîs yapmaması ve hocasıyla bir defa karşılaşması şartıyla aksi sabit görülmedikçe an'aneli rivayetin semâ yoluyla alındığı ve senedin muttasıl olduğu görüşünü benimsemiştir. Sadece sahih hadis derlemek için yola çıkan müelliflerin eserlerine an'aneli rivayetleri almaları da bunu doğrulamaktadır. Bununla birlikte hadisin muttasıl olduğu kesinlik kazanıncaya kadar tâbiînin an'aneli rivayetini mürsel, tâbiînden sonraki râvinin bu tür rivayetini münkatî' kabul edenler de vardır.

"An" sîgasıyla çokça rivayette bulunan müteahhirîn hadisçileri bu sîgaya farklı bir anlam yüklemişlerdir. Süyûtî, kendi dönemindeki Doğulu âlimlerin (Meşârika) bu sîga ile daha çok icâzet yoluyla aldıkları hadisleri rivayet ettiklerini, Batılı âlimlerin (Megâribe) ise onu hem semâda hem icâzette kullandıklarını belirtmiştir (*Tedribü'r-râvî*, s. 134, 136). Bu sîga müşahede edilen veya edilmeyen olayları nakletmekte de kullanılır. Muan'an hadis se-

ned ve metnin durumuna göre sahih, hasen veya zayıf olabilir.

İbn Rüşeyd, *es-Senenü'l-ebyen ve'l-mevridü'l-em'an fi'l-muhâkeme beyne'l-İmâmeyn fi's-senedi'l-mu'an'an* adlı çalışmasında (nşr. Muhammed Habîb b. Hoca, Tunus 1397/1977; nşr. Salâh b. Sâlim el-Mısrâtî, Medine 1417/1996) Buhârî ve Müslim'in, Abdülfettâh Ebû Gudde, *Beyânü mezhebi'l-İmâm Müslim fi'l-hadîşi'l-mu'an'an bi-şarhîhî ve beyânî'l-ma'niyyi bi'n-naqdî ve'r-red fî ke-lâmihî* adlı risâlesinde (Haleb 1405, Zehebî'nin *el-Mûkıza* adlı eseriyle birlikte, s. 115-140) Müslim'in muan'an hadis konusundaki görüşünü tartışmıştır. Hâlid Mansûr Abdullah ed-Düveys de *Mevkıfû'l-İmâmeyn el-Buhârî ve Müslim min iştirâti'l-lukyâ ve's-semâ' fi's-senedi'l-mu'an'an beyne'l-müte'âşrîn* adıyla bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır (bk. bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

Müslim, "Muqaddime", 6; Şâfiî, *er-Risâle* (nşr. Ahmed M. Şâkir), Kahire 1399/1979, s. 378-379; Hâkim en-Nisâbü'rî, *Ma'rifetü 'ulümi'l-hadîs* (nşr. Seyyid Muazzam Hüseyin), Medine-Beyrut 1397/1977, s. 34-35; İbn Abdülber, *et-Temhîd* (nşr. Mustafa b. Ahmed el-Alevî - M. Abdülkebir el-Bekrî), Mağrib 1387/1967, I, 12-14; İbnü's-Salâh, *'Ulümü'l-hadîs*, s. 61-67; Zehebî, *el-Mûkıza* (nşr. Abdülfettâh Ebû Gudde), Beyrut 1405, s. 44-46; İrâkî, *Fethu'l-muğîs*, s. 73-75; İbn Hacer el-Askalânî, *Tağlîku't-ta'lik* (nşr. Saîd Abdurrahman Mûsâ el-Kazekî), Beyrut-Dimaşk-Amman 1405/1985, II, 9; a.mlf., *en-Nüket 'alâ kitâbi İbni's-Şalâh* (nşr. Rebî' b. Hâdî Umeyr), Riyad 1408/1988, II, 583-586, 595-599; Süyûtî, *Tedribü'r-râvî* (nşr. Abdülvehhâb Abdüllatif), Medine 1379/1959, s. 132-136; *Tecrid Tercümesi*, Mukaddime, I, 151-156; Haldûn el-Ahdeb, *Esbâbü ihtilâfi'l-muhaddisîn*, Cidde 1405/1985, I, 179-196; Hâlid Mansûr Abdullah ed-Düveys, *Mevkıfû'l-İmâmeyn el-Buhârî ve Müslim min iştirâti'l-lukyâ ve's-semâ' fi's-senedi'l-mu'an'an beyne'l-müte'âşrîn*, Riyad 1417/1997, s. 43-70; G. H. A. Juynboll, "Mu'an'an", *EJ²* (İng.), VII, 260-261.

ABDULLAH AYDINLI

MUÂRAZA

(bk. TEÂRUZ).

MUÂRAZA

(معارضة)

Takdir veya reddiye olarak bir şairin şiirine aynı vezin ve kafiyede benzer şiir ortaya koyma ve ortaya konan şiir (bk. NAZİRE).